

Голові

спеціалізованої вченої ради К 61.051.09

при Ужгородському національному університеті

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора ХОБЗЕЯ Миколи Кузьмича на дисертацію ГАЙДИ Івана Михайловича на тему «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення системи медичної реабілітації військовослужбовців на регіональному рівні» подану на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.02.03 – соціальна медицина.

Актуальність теми. Події, які відбуваються в Україні останні роки, зумовлюють необхідність посилення уваги військової медицини до створення системи реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій. Важливість досліджень у цьому напрямі зумовлена, необхідністю попередження та усунення ускладнень, що можуть виникати внаслідок бойової травми. -

Створення системи реабілітації військово-службовців-учасників бойових дій є системою загальнодержавних заходів, чільне місце в якій відводиться військовій медицині. Крім цього необхідність удосконалення форм і методів організації реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій в умовах особливого періоду об'єднує функції і завдання військово-медичної служби і цивільної охорони здоров'я України. Тому, система медичної реабілітації військовослужбовців на регіональному рівні потребує наукового обґрунтування та оптимізації, що обумовило актуальність даного дослідження, визначило його мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана у межах фундаментальних та наукових робіт Міністерства оборони (МО) України відповідно до заходів „Державної програми розвитку ЗС України на період 2015-2020 роки“ в Українській військово-медичній академії. Матеріали дисертаційного дослідження є фрагментами науково-дослідних робіт: „Розробка медико-організаційних, лікувально-профілактичних заходів медичної реабілітації військовослужбовців Повітряних Сил Збройних Сил України“, шифр „Лордоз“, номер держреєстрації 0114U003804 та „Наукове обґрунтування стандартизації системи медичного забезпечення Збройних Сил України в різних умовах діяльності“, шифр „Стандарт“, номер держреєстрації 0116U002816.

Метою дослідження стало медико-соціальне обґрунтування удосконалення системи медичної реабілітації військовослужбовців на регіональному рівні.

Наукова новизна одержаних автором результатів полягає у тому, що вперше в Україні:

отримано результати щодо особливостей і структури бойових ушкоджень у поранених військовослужбовців ЗС України, які потребують комплексної медичної реабілітації;

науково обґрунтовано, розроблено та апробовано інтеграційно-координаційну модель удосконаленої системи медичної реабілітації військовослужбовців ЗС України – учасників бойових дій на регіональному рівні;

розроблено науково методологічні підходи до функціонування моделі удосконаленої системи медичної реабілітації військовослужбовців ЗС України, що дало змогу обґрунтувати структуру медичного реєстру учасників бойових дій, які потребують медико-соціальної допомоги;

дістало подальшого розвитку обґрунтування функціонально-організаційної структури відділень відновлювального лікування (госпітального та амбулаторно-поліклінічного етапів) для реабілітації учасників бойових дій.

Репрезентативність отриманих результатів. Репрезентативність вибірки із генеральної сукупності показників забезпечили достовірні матеріали рівнів та термінів госпіталізації військовослужбовців з бойовою травмою, структуру сучасної бойової травми, структуру та рівень захворюваності серед військовослужбовців в умовах проведення АТО, рівень психологічних порушень, що виникають у військовослужбовців-учасників бойових дій. Основними джерелами статистичної та наукової інформації слугували історії хвороби пацієнтів, які перебували на лікуванні у Військово-медичному клінічному центрі Західного Регіону (м. Львів).

При проведенні статистичної обробки отриманих результатів, автор використовував загальноприйняті у медико-біологічних дослідженнях методики та сучасні комп'ютерні програми Microsoft Excel і стандартний статистичний пакет STATISTICA 8.0.

Методичний рівень дослідження високий. Автором були використані сучасний набір методів соціально-гігієнічних досліджень: метод системного підходу і системного аналізу, історичний бібліосемантичний, медико-соціологічний, медико-статистичний, експертних оцінок.

Ступінь обґрунтованості висновків. Після проведених досліджень висновки і рекомендації сформульовані в дисертації, ґрунтуються на науково обґрунтованому концептуальному підході до розробки інтегрально-координаційної моделі удосконаленої системи медичної реабілітації учасників бойових дій.

Зазначені заходи довели свою медичну, соціальну та економічну ефективність. Висновки та рекомендації повністю виходять із змісту дисертації і відображають її основні положення.

Оцінка наукової та літературної якості змісту матеріалу і стилю дисертації і автореферату. Зміст дисертаційної роботи та автореферату викладений логічно, грамотно, на достатньому рівні науковою та літературною українською мовою.

Повнота викладеного матеріалу в опублікованих працях.

За матеріалами дисертації опубліковано 15 наукових праць, із них: 8 статей у наукових фахових виданнях, у тому числі 1 – у міжнародному виданні та 1 – одноосібно, 1 патент на винахід, 1 методичні рекомендації та 5 друкованих праць, що відображають апробацію матеріалів дисертації.

Структура дисертації та її обсяг. Дисертація викладена на 180 сторінках друкованого тексту, з них основний текст 135 сторінок. Робота складається із вступу, аналітичного огляду літератури, чотирьох розділів власних досліджень та аналізу одержаних даних, висновків, практичних рекомендацій. Дисертація ілюстрована 11 рисунками, 26 таблицями, містить 6 додатків. Список використаних джерел містить 185 робіт, у тому числі 31 – латиницею, 154 – кирилицею.

У **вступі** розкриваються суть дослідження, його актуальність, чітко сформульовані мета та завдання, новизна, а також його практичне значення. Задекларовано особистий внесок здобувача у дослідженні. Автором особисто визначено напрямок та розроблена програма дослідження, обґрунтована актуальність теми, визначена мета та завдання дослідження. визначення методологічних підходів до обґрунтування та удосконалення системи медичної реабілітації військовослужбовців – учасників бойових дій на регіональному рівні.

У **першому розділі** викладений розгорнутий огляд літератури. Огляд наукової літератури відповідає характеру дисертаційного дослідження. Автор показав знання літератури, вміння критично мислити і робити висновки. В огляді літературних джерел здобувач, поступово і комплексно описав усі предмети, що входять до обраного об'єкту дослідження і робить справедливий висновок про те, в організації медичної, фізичної та соціальної реабілітації учасників бойових дій відсутні єдині методологічні підходи і, на сьогоднішній день, визначені тільки окремі напрямки теорії і практики, тому необхідність медико-соціального обґрунтування удосконалення системи медичної

реабілітації військовослужбовців на регіональному рівні є надзвичайно актуальною.

У другому розділі достатньо повно розкриті предмети, обсяг і методи дослідження. Наведений матеріал свідчить, що автором використані та логічно поєднані традиційні так і сучасні методи наукового дослідження. Усі статистичні показники дослідження отримано з використанням ліцензійних комп'ютерних програм "Excel" та "Statistica 8.0". Для визначення вірогідності різниці враховували загальноприйняту в медико-біологічних дослідженнях величину рівня ймовірності. Статистична оцінка достовірності відмінностей між окремими показниками досліджень, теоретичними та отриманими даними автор проводив за допомогою параметричних і непараметричних критеріїв.

У третьому розділі проведено аналіз характеру, тяжкості та структури бойової патології серед поранених військовослужбовців учасників АТО.

Зокрема, аналіз термінів лікування військовослужбовців виявив, що найбільш тривалих термінів лікування потребують пацієнти з тяжкими пораненнями, що в середньому дорівнювали 36,6 діб. Проведено також аналіз результатів наслідків лікування поранених та хворих військовослужбовців. Зокрема за результатами проходження військово-лікарської експертизи виявлено, що відразу після проведеного лікування до військової служби повернулись 63,3% пацієнтів.

Автором досліджено структуру та характер захворювань серед військовослужбовців – учасників АТО та проведено поглиблене психологічне обстеження пацієнтів, для чого застосовано Коротку шкалу тривоги, депресії та ПТСР. Виявлено основні ознаки порушення психологічного стану учасників АТО та запропоновані відповідні програми психологічної корекції.

За результатами досліджень описаних у цьому розділі автором виявлено, потребу військовослужбовців – учасників АТО у проведенні заходів медичної реабілітації після завершення стаціонарного лікування, що складала близько 72,3% від загальної кількості поранених і хворих, які знаходились на лікуванні.

У четвертому розділі автором наведено обґрунтування інтеграційно-

координаційної моделі удосконаленої системи медичної реабілітації учасників бойових дій за територіальним принципом. В основу обґрунтування інтеграційно-координаційної моделі медичної реабілітації військовослужбовців учасників бойових дій автором покладались вимоги Законів України: «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про курорти», «Про публічні закупівлі», Указу Президента України: «Про додаткові заходи щодо соціального захисту учасників антитерористичної операції» та низка інших відомчих нормативних актів.

Автор подає інтеграційно-координаційну модель удосконаленої системи медичної реабілітації учасників бойових дій за територіальним принципом та висвітлює принципові особливості моделі, де визначено створення нових структурних елементів, а саме: створення клініки реабілітації у складі ВМКЦ ЗР, створення відділення реабілітації у складі клініки амбулаторно-поліклінічної допомоги ВМКЦ ЗР; створення медичного реєстру учасників бойових дій, які потребують медико-соціальної допомоги.

Визначення ефективності упровадження запропонованої моделі удосконаленої системи медичної реабілітації учасників бойових дій за територіальним принципом автор проводить за допомогою методу експертних оцінок.

Результати дисертаційного дослідження і зроблені **висновки** логічно витікають з викладених у дисертації матеріалів, достовірні і в достатній мірі обґрунтовані.

Заслуговують на увагу рекомендації, що впливають із змісту дисертації. Їх реалізація може суттєво розширити інноваційні процеси, що направлені на удосконалення системи медичної реабілітації військовослужбовців учасників бойових дій на регіональному рівні.

Список використаних джерел, складений в алфавітному порядку відповідно до вимог нормативних документів.

Зміст автореферату відповідає змісту дисертаційної роботи. Автореферат і дисертація оформлені у повній відповідності до існуючих вимог.

Під час аналізу змісту дисертації принципових недоліків не виявлено, проте виникли деякі **зауваження і запитання**:

1. В огляді літературних джерел здобувач, на наш погляд, недостатньо критично оцінює роботи попередників й ті питання, що залишились не розв'язаними.

2. Автору слід було приділити більше уваги щодо штатної структури клініки реабілітації у складі ВМКЦ ЗР та відділення реабілітації у складі клініки амбулаторно-поліклінічної допомоги ВМКЦ ЗР.

3. В роботі не висвітлено, які саме заходи психологічної реабілітації передбачені на стаціонарному етапі, санаторно-курортному і амбулаторному? В чому їх відмінність? Хто їх має проводити?

4. У представленій автором інтеграційно-координаційній моделі удосконаленої системи медичної реабілітації військовослужбовців не визначено чітко роль лікаря сімейної медицини. У чому може полягати ця роль?

Вказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

ВИСНОВОК. Дисертація Гайди Івана Михайловича на тему «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення системи медичної реабілітації військовослужбовців на регіональному рівні», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.02.03 – соціальна медицина є самостійною, завершеною науковою працею, в якій вирішене актуальне науково-практичне завдання в галузі медицини. Вперше в Україні науково обґрунтовано, розроблено та упроваджено інтеграційно-координаційну модель удосконаленої системи медичної реабілітації учасників бойових дій за територіальним принципом.

Дисертаційна робота Гайди І.М. за своєю актуальністю, адекватністю застосованих методів дослідження, сучасним науковим рівнем виконання, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням одержаних

результатів відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а саме, пп. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), а дисертант заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.02.03 – соціальна медицина.

ОФЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

Директор Університетської клініки

Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка

доктор медичних наук, професор

М.К. ХОБЗЕЙ

Підпис професора М.К. ХОБЗЕЯ

ЗАСВІДЧУЮ

«11» листопада 2018 р.

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР НДЧ
КАРАУЛЬНА

